

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ԳԱՂԱԳԱԿԱՆ ԵՐ ԱՅԼՆ

ԱՄԵՐԻԿԱՆԱԿԱՆ

Ամբողջ 24րդ չորանի բաժնորդագրին է 20 Փրանկ.
Համար 10 Փրանկ: Կարելի է նաև բաժ-
նորդությունը քանի ամիս համար որ ուզուի, ամեն մեկ ամսա-
վար 2 Փր. (Պարսկաստանի համար 1 Փր.) հաշուելով: Նամակ և
արդենք է դրելու այս հասցեով: M. PORTOUKALIAN
Directeur du journal Arménia
MARSEILLE (France)

ԻՂՏԱՐԻ

Թիի 1

1908 ՕԳՈՍՏՈՍ 5 ԴԷ

(Հ. Տ. Յուլիո 23)

ՊԱՏՄԱՆՆԵՐ

Իմպրեսսիան, եթէ հարկ համարի, համառոտեալ և կամ
մասամբ միայն կը հրատարակէ իրեն զրկուած գրութիւնները: Եր-
բայեք չէ վերագործունել հրատարակուած ձեռագիրները:
Մանուցումներ կընդունուին հայերէն և ֆրանսերէն լեզուով:
Մանուցման 1 միլիգրամը 1 սանդղակարժէ. 1 գրութիւնը 2 սանդղակ:
Les annonces, en français et en arménien, sont reçues aux bureaux de la
Rédaction: Rue Beaumont, 9.

ԲԱՅՈՒԱԾ Է

ԱՄԵՐԻԿԱՆԱԿԱՆ

“ԱՐՄԵՆԻԱ”

ԻՂՏԱՐԵՇՐԱՆԻՆ

(1908 ՕԳՈՍՏՈՍ — 1909 ՅՈՒՆԻՍ)

Ամբողջ 24րդ տարեշրջանի բաժնոր-
դագրին է 20 Փրանկ (4 տուար
անդին կամ 7 րուբլ և 50
կոպեկ) ամեն տեղի համար,
բաց առեալ Պարսկաստանը, ուր կը
գրուի կէս բաժնորդագրով, այսինքն
ամբողջ տարեշրջանին համար 10
ֆրանկ բաժնորդագրով: Կարելի է
բաժնորդացրուիլ նաև քանի՜ ամիս
համար որ ուզուի, ամսական 2 Փրանկ.
(Ամէսը 75 կոպեկ) հաշուելով, կամ
Փրանկ Պարսկաստանի համար:

Յայտնի է արդէն թէ անոնք որ
«Արմենիայի Օթանդակ» արձանագրու-
ած են մեր հրատարակած Օթանդա-
կան կանոնադրին համեմատ, ի-
նչպէս որ նենան Արմենիա ստա-
նուի, քանի՜ անձի համար որ ուզեն,
ստացած լրագրի ծրարին մէջ
նշուելով և կէս բաժնորդագրով, այ-
սինքն ամբողջ չորանին համար 10
ֆրանկով կամ ամսական 1 Փր.ով:
Կարելի է նաև Օթանդակի նշանակած
բաժնորդի հասցէին ուղղակի զրկել
կամ թողնել, 12½ Փր. (2½ տուր) բաժ-
նորդագրով:

Ամերիկայի Միացեալ-Նահանգներ
մէջ ապրող նահանգին մէջ բնակող-
ները զիբուրեալ համար, կը նշանա-
կենք «Արմենիայի Օթանդակ»ներէն
Մաղաք Պէրպէրեանի հասցէն,
կարելի է դիմել թէ՛ բաժնոր-
դագրուելու և թէ՛ մեր հրատարա-
կած տետրակներ ու գիրքեր դիբու-
րեալ ստանալու համար Ահա այդ-
եան.
M. G. Berberian
220, Front str.
WORCESTER Mass.

Նոյնպէս նաև Եւրոպի, Նիւ Ճէրզիի
նահանգներին մէջ և ատոնց մօտակայ
ները գտնուողները կրնան դիմել
«Արմենիայի Օթանդակ»ներէն Տիար
Միգրաքեանին որի հասցէն է
Dikran Mizrakjian
121 P. O. Box
WEST HOBOKEN N. J.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Խմբալրայն ազգ. — Թիւրքիայի Սան
մանադրակ մի շարժման առթով. — Շար-
ժումը Թիւրքիայի մէջ. — Փոխադարձ-
ներ Թիւրքիայի մէջ. — Ընդհանուր բո-
ղոքին քաղաքական յանցանքներին. —
Ճակերդներէ երթեւեկութեան ազատու-
թիւն. — Հայերիւրք համակրութեան ու
համերաշխութեան ցայցեր. — Պաշտո-
նանկարին Օրմանի մի ստորիարքի. —
Ամեն, Իգլորիւրք Սրբազան. — Էջմիած-
նի կարողութեան ցնորարքիւն. —
Եգիպտոսի պառլամենտը կարողութեան
կանոնադրեան համար. — Նամակ
Ռուսիայէն (Ջաքարայա). — Նամակ
մանրակն (Ֆորչան). — Նամակ
կալի Միացեալ Նահանգներէն (Կարի-
սի). — Իսա մը. — Ամերիկայի Հայերի
Առաջնորդը. — Տեղալիք. — Նախարա-
տականք. — Աշխարհի յոյժեանք. —
Ֆրանսիայի նախալաճը եւ Ռուսիայի ցա-
րին տեսակցութիւն. — Ողորդման
Թիւրքիայի մէջ:

ԻՄՔԱՐԱԿԱՆ ԱԶԴ

Արմենիան հազարամէկ դժուա-
րութիւններ ու թշնամութիւններ
մինչև այժմ տոկարով իր 23 տարեշրջ-
աններ բոլորած և այժմ 24րդին մէջ
մտած լինելուն առթով մեզ հասած
համակրական և քաջակրական բազ-
մաթիւ նամակներին առանձին ա-
ռանձին պատասխանելու համար՝ ժա-
մանակ և միջոց չունենք դժբաղդա-
պէս Ռուսի կը խնդրենք որ մեր այս
հրապարակաւ շնորհակալութիւն ըն-
դունին իբրև իրենց պատասխան:

ԹԻՒՐԿԻԱԿԱՆ ԱՆՃԱՆՆԵՐԻՆ

ՇԱՐԺՄԱՆ ԱՌԹՈՎ

Թիւրքիան ալ Սահմանադրական
տէրութիւնը դարձաւ: Յուլիո 11/24ին
հրատարակուած կայսերական իրաւուն
կը հաստատէ այդ: Թիւրքիայի բոլոր
ժողովուրդներն, առանց ցեղի և կը-
րօնի խտրութեան, սկսան փոքրիշա-
տէ ազատ շունչ քաշել և ուրախու-
թեան ազդակներով ողջունել Սահ-
մանադրութեան նորածագ արեւը: Մեզ
համար ուշադրութեան արժանի է
մանաւանդ թիւրքիական հայ ժողո-
վրդի արտայայտած ցնծութիւնը, որ
ապացոյց մ'է թէ Արմենիայի խմբա-
գրութիւնը սխալած չէր երբ Հ. Յ.

Դաշնակցութեան հետ համերաշխ
գտնուեցաւ Բարիկի Համաժողովին
մէջ համաձայնութեամբ համար երկուս-
տադ թիւրքերի կուսակցութիւններ.
Ինչ հետ, Թիւրքիայի մէջ սահմանա-
դրական դրութեամբ վարչութեան
մը հաստատութեան համար թիւ
Թիւրքիայի հայ ժողովրդի սրտէն բխած
ուրախութեան ազդակները հերքո-
ղան պատասխան մը լինին այն ի-
մաստակութիւններ, զոր ստուգութիւն
ները և հայհոյանքներ դէմ որ հըն-
չակեան թերթերն այս առթով ուղ-
ղեցին մեզ: Մենք արդէն քա-
նիցս յայտարարած էինք թէ չենք
կարող միանալ Թիւրքերին հետ, թէ՛
ժեր լինին անոնք և թէ՛ երկուստադ,
երբ մեր ազգային զգացումներ վիրա-
ւորել, մեր ազգային իրաւունքներ
ստանալու ելնել: Բայց երբ Թիւրքեր
կը յարգեն մեր ազգային իրաւունք-
ներ ու դիւրսզգածութիւններ և եղ-
բայական ձեռք կերկնցունեն մեզ,
անշուշտ սիրալիր կը թողնենք անոնց
ձեռքեր, որովհետեւ մենք Հայ լինե-
լով մէկտեղ Թիւրքիայի ալ ենք և
իրը Թիւրքիայի փառաբող ենք նաև
Թիւրքիայի ընդհանուր բարեկարգու-
թեան: Այս նկատմամբ կը յանձնարա-
րենք դարձեալ ուշադրութեամբ կար-
դալ «Թիւրքիականութիւններ» վերնա-
գրով մեր յօդուած որ հրատարակուե-
տու Արմենիայի նախորդ չորանի 40 և
41 թիւերին մէջ:

Հնչակեաններն, ինչպէս կերելի, ո'չ
հայ ժողովրդի և ո'չ թիւրք ժողովրդ-
ի ներկայ վիճակն ու պետքերը չեն
ըմբռնած տակաւին: չեն տեսներ թէ
Թիւրքերն ալ կը շարժին ու կը յառաջ-
դիմեն և թէ հեռատեսութիւնը կը
պահանջէ այժմ որ մենք Հայերն ալ
օգտուինք այդ ընդհանրական յա-
ռաջգրութեան շարժումէն:

Թիւրք տնոնք հաւատարմութեան իրենց
միամիտ ընթերցողներին որ եթէ ի-
րենք իրենց ժամացոյց չլարեն, երկի-
րը կը դադրի շարժելէ... Իսկ մենք
հեռուէն սրտագին արձագանք կու-
տանք թիւրքիական մեր հայ եղբայր-
ներին որոնք կը գոչեն այժմ կեցցի՜
Սահմանադրութիւն, կեցցե՛ն Ազատութիւն,
Հաւասարութիւն եւ Եղբայրութիւն:

Մ. ֆ.

ՇԱՐԺՄԱՆ

ԹԻՒՐԿԻԱԿԱՆ ՄԵԶ

Յիշատակաւն պայմանի նախանշանը
տրուեցաւ Մակեդոնի միջ: Թիւրք զին-
ւորական սպայ մը որ Արիտասարդ Թիւր-
քերի կուսակցութեան կը պատկանէր,
յուլիո 7ին, կիսօրէն յետոյ, ընկալելի
հարուածով մը սպաննեց զօրավար Շէմսի
փաշան և ինք փախչելով աղատուեցաւ:
Այդ քիչ օր առաջ իսպիլի պէտք
զնդապետ մը, իր համանի տակ գրո-
նուող զօրքերն երեւակայական ապստամբ-
ներ խոմար իւր թէ հաշմեալ համար
հեռացուցած և ինք զինուորական անուկ
որ 13 000 Փրանկ կը պարունակէր, ա-
ռած ու իր համախոհներէ հետ Վանի
լեռները շարժուող ապստամբական խումբ
մը կազմէ չէր: Զօրավար Շէմսի փաշան
կ, Պոլսէն զրկուած էր այդ նորածագ
զինուորական ապստամբութիւնը զպիւ-
համար: Ս կայ զօրքերը մերժեցին քա-
լի իրենց եղբայրակից ապստամբ իրեն
վրայ և Շեքոֆի, Մանասթըրի, Անգրի
անուպիւր և այլ տեղերի զօրաբանակ
ներին մէջ ապստամբական շարժումը
տարածուեցաւ, սպայներէն շատեր բացէ
ի բաց համակրութիւն յայտնելով Սրի-
տասարդ Թիւրքերի կուսակցութեան:
Նոյն իսկ շատեր գնացին միացան Ղիզիլ
պիլի խմբին որ մեծ ուժով եկաւ
գրաւեց Մանասթըրը և Սահմանադրու-
թիւն հրատարակեց, յայտարարելով մի-
ալ գաւառ թէ մահմետականի, քիստո-
նեայի և հրեայի խտրութիւն չի, ամեն-
քեզ ալ օրէնքին առջև հաւասար են: Յոյն
և Պուլիար յիշատակաւն խումբ ի-
րենց համերաշխութեան յայտնեցին այս
Թիւրքական շարժման: Իրեն իրենք ալ
յարեցան, հրապարակաւ ուրախութեան
ցայցեր ընելով և քրիստոնեայներ ու
մահմետականներ համարուելով իրար
հետ Թիւրք բարձր պայտօնատարներ
վրայ զենքով յարձակումներ սկսան կրկ
նուիլ այս ու այն տեղ: Այլանայի Թիւրք
սպայ մը Փրանսական «Սիսոն» լրագրա-
ւին մէջ որ Սալոնիկէն կ, Պոլս կերթար,
յուլիո 12ի կիրակի օր զարկաւ վիրաւո-
րեց զօրավար Սաթըք Ֆազլի փաշան:
Եւ այլն:

Կառավարութիւնը շա, ժամը զարկելու
համար խտրութիւնների ձեռնարկեց: Ս-
րիտասարդ Թիւրքերի կուսակցութեան
պատկառողներէ շատեր ձերբակալուեցան
և բանտարկուեցան: Բայց Սրիտասարդ
Թիւրքերի կուսակցութիւնը նախապէս
լաւ աշխատած էր գաղափարի տարած-
ման, նոյն իսկ զինուորականներին մէջ,
և իր նախապատրաստութիւններ տեսած
էր: Երբ զօրաբանակը կանցնէր այդ կու-
սակցութեան կողմը, զժողովրդ չէր շար-
ժումը զսպել:

Սուրբ Եկեղեցի Համայն, հնարամիտ և
գիշտական մարդ, երբ տեսաւ թէ յե-
ղափոխական թիւերը արդէն Մակե-
դոնիայի մի քանի քաղաքներէ վարչու-
թիւնն իրենց ձեռք անցունելով Սահմա-
նադրութիւն հրատարակած, երկրի բո-
լոր հպատակներին համար՝ առանց ցեղի
և կրօնի խտրութեան՝ հաւասարութիւն և
ազատութիւն յայտարարած են, և թէ
շարժումը կընդարձակուի, փութաց սոյդ
ապստամբական շարժման առջև առնել,
ինք կայսերական իրաւունքով մը յայտա-
րարելով թէ ընդհանուր երկրին Սահմա-
նադրութիւն տրուած է թէ Սրեպիոս
խանական և Մերակայտ ժողովները պի-
տի բացոյն առաջինայ նոյնքերի մէջին.
ուստի այժմէն ամէն կողմ հրահանգ է
զրկուի երեսփոխաններ ընտրութեան
համար: Այժմ գործադրուելիքն է
1876ին հաստատուած Սահմանադրու-
թիւնը (Գանունն էսապի), որի համեմատ
50000 բնակչի կողմէն 1 երեսփոխան
կընտրուի, առանց ազգի և կրօնի խտրու-
թեան:

Սահմանադրութեան հրատարակու-
թեան աւետիսը մեծ ուրախութիւն
պատճառեց և Պոլսի և հետեւապէս գա-
ւառներէ ժողովուրդներին մէջ, առանց
աղբի և կրօնի խտրութեան. այնպէս
որ այդ ուրախութեան ցոյցերն նկարա-
գրութիւններով լի են և Պոլսի լրագիր-
ները և եւրոպայի թերթերին եկած հե-
ռագիրները: Մենք մեր թերթի փոք-
ծաւալին համեմատ, անոնցմէ մի քանին
միայն կը ղենեք այստեղ իբրեւ նմոյշ:

Փողոցները միջիններ կը գումարուին
և աղատաշուշ ճառախօսութիւններ կը
լինին երիտասարդ թիւերը կողմէն:
Հարկէր հազարաւոր ժողովուրդ ներկայ
կը գտնուի միջիններին: Թափօրներ
կազմած և իրենց առջինէն դրօշակներ
սրբազան, որոնց վրայ գրուած են Ազա-
տութիւն, Հաւասարութիւն, Նորարար-
ութիւն, Արդարութիւն բառերը, զնացած
են Բ. Ղուլը, Մեծ Ապրիլիսին և միւս
պաշտօնատար նախարարներն երկայա-
ցեր և երգում առեր են որ Սահմանա-
դրութեան հաւատարիմ պիտի մնան: Գը-
նացած են Շէյխ-Իւլ-Էլլամի պաշտօնա-
տունը և ծերունոց զայդ ու բարեխիտ շէյ-
խիւլ իսլամը ուրախութեան յովուած
ձայնով մըսեր է ժողովուրդին թէ «Ձա-
ւակներս, ամէնքնիս լերիտասարդ թիւրք
դարձած եմ հիմա, հեր չէ մնացած
ալ»: և հաւաստեց թէ Սուրբ Եկեղեցի
միտ, իր յերկայութեամբ, ձեռքը Ղու-
րանին վրայ երգուի է Սահմանադրու-
թեան հաւատարիմ մնալ: Սրիտասարդ
թիւերը մեծ թափօր մալ եկեր է
Գուլստան փողոցի մեր պատկառմանը, որ
սակայն Օրմանեան պատրիարք ներկայ
չգտնուելով, Սրիտասարդ Նիկիէ վարդա-
պետ ընդունել է զանոնք: Գիրքը
խառն հարուրուներ, աղատաշուշ ատե-
նախօսութիւններ, եղեր և երիտասարդ
թիւերը իրենց դրօշներ, ծածանեցունե-
ցունելով պոռագներ են: «Կեցցեն Հայերը,
Կեցցեն Յոյները, Հրեայները, Կեցցեն հա-
ւասարութիւն, Կեցցեն հայրենիքը»: Թափօ-
րներով փոխադարձ համակրութեան նոյն-
պիսի ցոյցեր եղեր են նաև Յոյերի պատ-
րիարքարանին և Պոլսի սրբերի Էկզարքա-
րանին առջև:

Կիներ և օրիորդներ անգամ կը մաս-
նակցին թափօրներին, քաղաքավարու-
թեան ու պատանդութեան սահմանները
յարգուելով, ինչպէս կը լինի Սերուսի
մէջ: Ուսեալ և զարգացած թիւերու հիւ
աղատաշուշ ճառ ևս թուեց է Բ. Դրան
առջև խոսնուած ժողովուրդին: Գիշերնե-
րը լուսավառութիւններ եղած և շատ
տուններ վրայ դրօշակներ պարզուած
են: Սրկար ժամանակէ ի վեր ազատու-
թեան ծարախ մնացած ժողովուրդն
այժմ իր ձեռք անցունած ազատութեան
նեկտարով արած ուրախութեան շուն-

դալի ցոյցեր կընէ: Գողոցներին մէջ
հայ, թիւրք, յոյն և այլն եռանդոտ
խումբեր իրաւ հանդիպելով կը համբու-
րին, եղբայրական ուրախութեան աղա-
ղակներ կը բառնան, կը ճառախօսեն
թիւրքերէն և ֆրանսերէն լեզուներով,
շատեր յուզուած կուլան ուրախութե-
նէն, տեսնողներն անգամ չեն հաւատա-
րի ենց աչքերին և կը տարակուսին թէ
երազէ սա արդեօք թէ իրականութիւն:
Թիւրքերէն մէջ են թէ ուրիշ երկրի մը
մէջ: Օհ, ի՜նչ քաղցր բան է ազատու-
թիւնը, մանաւանդ անոնց հաւար որ եր-
կար ժամանակէ ի վեր զրկուած են
անկէ...:

ՓԱՅՈՒՆԻԹԻԻ ԵՆԵՐ ԹԻԻՐԳԻՆԻ ՄԷՋ

Սատրազմ Ֆէրիտ փաշան պաշտօնակ
եղած և անոր տեղ նշանակուած է Գիւ-
լիք Սայիտ փաշան: Նախկին մեծ Ա-
պարքոս Բեամիլ փաշան անպաշտօն կեր-
պով անդամակցած է նախարարական
խորհրդին: Այս երկու բարձրաստիճան
պաշտօնատարներ անգլիական ճանչցուած
լիւելով, իսկ պաշտօնակ եղած Ֆէրիտ
փաշան գերմանաէր, այս փոփոխութիւն
էջան մը կը համարուի նաև թիւրքերի
արտաքին քաղաքականութեան փոփոխու-
թեան: Պաշտօնակ եղած է նաև սէրաս-
քէր (սպարապետ) Ռիզա փաշան և սէ-
րասքէրութեան պաշտօնը վերցուելով
ընդհանուր սպարապետի պետը զօրավար
Օսման Բաշա փաշան պատերազմական
նախարար անուանուած է:

Կայսերական իրաւունքով մը վերցուած է
կանխարգել զրաքննութիւնը: Մամուլն
ինչպէս երբեմն նոյնպէս և այժմ ենթար-
կուած է միայն տպագրական օգէքին:

Կայսերական իրաւունքով մը ջնջուած է
նոյնպէս գաղտնի ոստիկանութիւնը: Ար-
տեսութեան համար վճարուող գումար-
ները պետական ուրիշ կարևոր ծախքերի
յատկացած են:

Հայերէն լեզուով թատերական ներ-
կայացումներն որ արգիւտուած էին մինչև
հիմա, վերստին պիտի սկսին: Դերասա-
նական նոր խումբեր կը կազմակերպուին:

Թիւրքերէն նոր նոր լրագիրներ և օ-
րաթերթեր կը սկսին հրատարակուի ա-
մէն օր քանի որ գրաքննութիւնը ջնջու-
ած է:

Ոստիկանութեան նախարար Շէյխ
փաշա պաշտօնակ եղած և անոր տեղ
նշանակուած է Բէրաի կոստավարի Համ-
տի պէյը: Ասկէ ալ գահ չիլինելով ժողո-
վուրդը, Սերաստիար կուսակալ Բէրիտ
փաշան ոստիկանութեան նախարար նշա-
ղակուած է: Իսկ Սերաստիար պիտի զըր-
կուի Պաղատաի կուսակալ Հազիմ պէյը:

Մէկ ժամանակ ազատական թիւերն
ստիպուած էին փախչիլ թիւրքերէն, հի-
մա ալ բռնապետութեան կուսակցի փա-
շաներ ու բաժնի պաշտօնատարներ կը
սկսին փախչիլ արտասահման, ժողովուր-
դի վրէժխնդրութեան վախով:

Վերջին հեռագիրներին նայելով, նա-
խարարական նոր փոփոխութիւններ ե-
ղած են: Բայց Սայիդ փաշան մնացած է
մեծ վեջի:

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԹՈՂՈՒԹԻՒՆ
ԲԱՂԱՎԵԿԱՆ ՅԱՆՑԱՆՈՐՆԵՐԻՆ

Կայսերական իրաւունքով ընդհանուր
ներում հրատարակուած է քաղաքա-
կան յանցանքներին համար, ի բաց
տուեալ անոնք որոնք մարդասպանու-
թիւններ գործած են: Հետեւապէս
քաղաքական պատճառներով բանտար-
կուած շատ անձեր, որոնց մէջ, ինչպէս
յայտնի է, Հայեր ալ կային, արձակ-
ուած են և Պոլսի կեդրոնական բան-
տէն: Հաւանորէն չուտով նոյնը կը
լինի և գաւառները:

**ՃԱՆՔՈՐԴՆԵՐԻ ԵՐԹԵՒԵՆԻՈՒԹԵԱՆ
ԱԶԱՏՈՒԹԻՒՆ**

Կայսերական իրաւունքով մը թողութ-
ւութիւն եղած է թիւրքազպատակ-
ներին ճանրուել ուր որ ուզեն: Նիւ-
եոյքի օսմանեան ընդհանուր հիւպա-
տոսին հրաման զրկուած է յայտարա-
րելու թէ քաղ քական պատճառնե-
րով փախստական եղող թիւրքերացի-
ներին ընդհանուր թողութիւն (am-
nistie) եղած է, առանց աղբի և կը-
րօնի խտրութեան: Հետեւապէս
ուղղները կրնան վերադառնալ:

**ՀԱՅԵՐԻ ԹԻՐԳԻ ԶԱՄԱՆԻՈՒԹԵԱՆ
ՈՒ ՀԱՄԵՐԱՇԵՆՈՒԹԵԱՆ ՅՈՅՅԵՐ**

Երիտասարդ թիւրքերի և Հայերի
կողմէն զանազան տեղեր արտայայտ-
ուած փոխադարձ համակրութեան ու
համերաշխութեան ցոյցերէ մի քանին
կը նշանակենք այստեղ իբրեւ նմոյշ:

Հայերի խումբ մը պատերազմական
և ոստիկանական նախարարութիւննե-
րի պաշտօնատուներն երթալով ցոյց
մըրած ժամանակ, երիտասարդ թիւր-
քերէն Դատրի պէյ առաջնորդ երէ ա-
նոնց և մի քանի տեղեր կանգնելով
ճառախօսեր և եղբայրութեան հրա-
ւեր կարգացրէ: Յորդուրբ է որ

Հայերը մուսնան տխուր անցեալը
«Ո՞վ սրտին մէջ վիշտ չունի, բայց
հիմա տխուր անցեալին վրայ մտածե-
լու ատենը չէ, ըսեր է, այլ գործելու:
Թիւրքի, Հայի, Յոյնի, Հրեայի տար-
բերութիւն չկայ. Հասան, Համար,
Նիքոլի, Ավաւա եղբայր են այլևս:
Ողջագործեցք իրոր, Ազատութեան
համարը տուէք իրաւունք Գնացէք
Սահմանադրութիւնը բացատրեցէք
ձեր զուակներին թող անոնց հեգա-
րանը լինի այս օրէնքը որ մեր անձ-
նական ազատութիւնը ապահովեց:
Հայերը շատ նեղութիւններ ունեցան:
Անոնք բարոյապէս և մարմնապէս ծա-
ւալեցին յառաջ բերելու այս օրը:
Անոնց հետ միասին աշխատեցանք:
Բայց ի՜նչ տաժանքներ տարիներով»:

Հայերի եկեղեցիներին մէջ հանգէս-
ներ եղած և գոհարանական մաղ-
թանքներ կատարուած են Սահմա-
նադրութեան հրատարակման առթիւ:

Երեսուներ չափ երիտասարդ թիւր-
քերի խումբ մը յուլիս 26ի կիրակի
օր գնացեր են Պալլադի մեր մեծ
գերեզմանատունը և քահանայ մը
հրաւիրելով հոգէհանգիստ կատարել
տուեցին, աղատութեան սիրոյն համար
նահատակուելով հոն թաղուած Հայե-
րի գերեզմաններին վրայ նոյն միջոյն
իրենք ալ անոնց հողակոյտերին առջև
ծնկաչոք և արտասուելից աղօթե-
րն անոնց համար:

Պէյգօղի Ազ-պապա գիւղի ժողո-
վուրդն իրենց իմասին հետ Պէյգօղի
Հայերի եկեղեցին գնացեր են ուր հայ
ժողովուրդն եկեղեցիին զանգակները
հնչեցունելով հանդէսներ կատարեց
և սիրազեղ ողջագործներ եղեր
են: Սմէնքը միարեան գողեր են:
«Կեցցէ՛ եղբայրութիւն, Կեցցէ՛ աղա-

տութիւն» Անտարակոյս պոռագա-
նա նաև «Կեցցէ՛ վեհ. Կայսրը որ մե-
շնորհեց Սահմանադրութիւնը»:

**ՊԱՇՏՈՆԱՆԿՈՒԹԻՒՆ
ՕՐՄԱՆԵԱՆ ՊԱՏՐԻԱՐԿԻՆ**

Ազգային վարչութեան Խառն ժողով
զոյն երբ նիստ ունէր Ղալաթի մէջ
խորհրդարանին մէջ յուլիս 16/26
շաբաթ օր, ժողովրդական բազմա-
թիւն մը, առաջնորդութեամբ փառա-
տարան Տիար Աւետիս Սուրէնեանի
ուրիշներ, կը ներկայանայ և ցոյց
կընէ Օրմանեանի պատրիարքութեան
գէժ միջոցականներն ալ արդէն
րենց մէջ խառն կը քննադատէին
տական վարմունքը: Օրմանեան
պարտաւոր իր հրաժարական տալ
Խառն ժողովը պատրիարքական
զապահ կընտրէ Չմիւնի առաջնորդ
Դեր. Եղիշէ Եպ. Դուրեան:

Ժողովրդական յուզումը յաջողեց
հանգաբաժնուել Ազգ. վարչութեան
ատենապետ Նորատուենեան Գար-
էյ Էֆէնտին, որ ինչպէս խելացի
արժանաւոր պաշտօնեայ մ'է օգրեալ
պետութեան մէջ, նոյնպէս և պատրի-
ական Հայ մ'է:

ԱՍԵՆ. ԻԶՄԻՆԵԱՆ ՍՐԲՈՋԱՆ
Լուր կայ թէ նախկին պատրիար-
քական Մատթէոս Արքեպ. Իզմիր ե-
րբ երբ աքսորական Երուսաղէմ
գտնուի այժմ, և Պոլսի կը վերա-
դառնայ քիչ օրէն:

Է.ԶՄԻԱՅՆԻ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍՏԱՆԻ
ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆԸ

Թիւրքերի Սահմանադրութեան
հետեւապէս մամուլի ազատութեան
հրատարակման շնորհով կանխար-
գրաքննութիւնը վերցուած լինելով
այժմ, և Պոլսի հայ թերթերի խը-
բագիրներն ալ սկսած են փոքր
ազատ շունչ քաշել և էջմիածնի
թողիկոսական ընտրութեան խնդ-
րալի կրենց տուած տեղեկ-
թիւներէն կիմանանք որ էջմիած-
նի Սինօգէն զրկուած հրաւիրագրի
գեռ չեն հասած պատրիարքա-
րէ թէ ուսական դեպան Տ. Զինովի
Պետերբուրգէն վերադարձին պի-
բերէ յանձնէ: Բայց պատրիարք-
րանէն հրահանգ զրկուած է եղի-
արդէն գաւառական առաջնորդ-
թիւներին որ աշխարհական պա-
գամաւորներ ընտրութեան ձեռնա-
կեն այժմէն, յետոյ յապաղուեցին
չենթարկուելու համար: Այսպէս և
Պոլսի մօտակայ վիճակներէն, Ան-
րիանուպօլի Գաւառական Երես-
խանական Ժողովէն պատգամա-
ընտրուած է Տ. Համբարձում Մէ-
զիճեան, Ռատոսդոյէն Տ. Պետր-
Ծուշեան և հետզհետէ ուրիշ
ճակներէ ալ ընտրութեան լուրեր
կը հասնին:

Թիւրքի կատարուած խորհուր-
դակցութիւններին մէջ Իզմիրեան
կուսակիցները հակամէտ եղած են
րե երկրորդ ընտրելի ներկայացու-
նելու Գեր. Եղիշէ Եպ. Դուրեանը:

